

Rahvusvaheline kontekst

Eha Reitlemann
28.08.2013

ÜRO

- ▶ Konventsioon naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta (CEDAW) võeti vastu 1979.a, Eesti ratifitseeris 1991.a.
- ▶ Laste õiguste konventsioon võeti vastu 1989.a, Eesti ratifitseeris 1991. a.
- ▶ Piinamise ning muude julmade, ebainimlike või inimväärikust alandavate kohtlemis- ja karistamisviiside vastane konventsioon võeti vastu 1984. a, Eesti ratifitseeris 1991. a.

Euroopa Nõukogu konventsioon

- ▶ **Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalga ja perevägivalga ennetamise ja tõkestamise konventsioon**
- ▶ Välja töötamisel osalesid kõik 47 EN liikmesriiki, kajastab kõige kaasaegsemaid seisukohti Euroopas ja maailmas.
- ▶ Vastu võetud mais 2011
- ▶ Allkirjastanud 26 riiki, ratifitseerinud 4 riiki

Euroopa Nõukogu konventsioon

- **Konventsiooni kohaldatakse naistevastase vägivalga kõigi vormide, sealhulgas perevägivalga suhtes, mis mõjutab naisi ebaproportsionaalselt.**
- Konventsiooniosalisi julgustatakse kohaldama konventsiooni perevägivalga kõigi ohvrite suhtes.
- Konventsiooniosalised pööravad konventsiooni sätete elluviimisel **erilist tähelepanu soolise vägivalga naisohvritele.**

Ennetus

Artikkel 15 – Spetsialistide koolitus

- Konventsiooniosalised pakuvad või teevad laialdasemalt kättesaadavaks käesoleva konventsiooni kohaldamisalasse kuuluvate kõigi vägivallaaktide **ohvrite või vägivallatsejatega tegelevate spetsialistide** koolitusi, kus käsitletakse niisuguse **vägivalga ennetamist ja kindlakstegemist, naiste ja meeste võrdõiguslikkust ning ohvrite vajadusi ja õigusi, samuti teisese ohvrustamise vältimist.**

Kaitse ja toetus

Artikkel 18 – Üldised kohustused 1

- Konventsiooniosalised võtavad vajalikke seadusandlikke või muid meetmeid, et **kaitsta kõiki ohvreid igasuguste edasiste vägivallaaktide eest.** Konventsiooniosalised tagavad, et käesoleva peatükiga kooskõlas võetavad meetmed:
  - põhinevad naistevastase vägivalga ja perevägivalga soolise aspekti mõistmisele ning keskenduvad ohvri inimõigustele ning turvalisusele;
  - põhinevad intergreeritud lähenemisele, mis arvestab ohvrite, vägivallatsejate ja laste omavahelisi suhteid ning nende laiemat sotsiaalset konteksti;

Kaitse ja toetus

Artikkel 18 – Üldised kohustused 2

- ▶ seavad eesmärgiks **teisese ohvristamise ärahoidmise**;
- ▶ seavad eesmärgiks vägivalda naisohvrite jõustamise ja majandusliku iseseisvuse;
- ▶ võimaldavad vajadusel erinevate tugiteenuste pakkumise ühes ja samas kohas;
- ▶ arvestavad haavatavate isikute, sealhulgas lapsohvrite spetsiifilisi vajadusi ning et meetmed tehakse neile kättesaadavaks.
- ▶ Teenuste osutamine ei sõltu ohvri valmisolekust süüdistust esitada või kurjategija vastu tunnistusi anda.

Kaitse ja toetus

Artikkel 22 – Spetsiaalsed tugiteenused

- ▶ Konventsiooniosalised võtavad vajalikke seadusandlikke või muid meetmeid, et osutada või võimaldada koheseid lühi- või pikaajalisi spetsiaalseid tugiteenuseid – tagades nende piisava kättesaadavuse kõigis piirkondades – kõigile ohvritele, kelle suhtes on toime pandud käesoleva konventsiooni kohaldamisalasse kuuluvaid vägivaldaakte.
- ▶ **Konventsiooniosalised osutavad või võimaldavad kõigile vägivalda ohvriks langenud naistele ja nende lastele spetsiaalseid naistele mõeldud tugiteenuseid.**

Artikkel 23 – Varjupaigad

- ▶ Konventsiooniosalised võtavad vajalikke seadusandlikke või muid meetmeid tagamaks, et rajatakse **piisaval arvul sobivaid ning kergesti kättesaadavaid varjupaiku turvalise majutusvõimaluse pakkumiseks ohvritele, eriti naistele ja lastele ning neile ennetavalt abi osutamiseks.**

Kaitse ja toetus

Artikkel 26 – Kaitse ja tugi vägivalda pealtnägijaks olnud lastele

- ▶ Konventsiooniosalised võtavad vajalikke seadusandlikke või muid meetmeid tagamaks, et ohvrite kaitsmisel ja tugiteenuste pakkumisel **arvestatakse** kõigi käesoleva konventsiooni kohaldamisalasse kuuluvate **vägivalda vormide tunnistajaks olnud laste õigusi ja vajadusi.**
- ▶ Käesoleva artikli kohaselt võetavad meetmed sisaldavad kõigi konventsiooni kohaldamisalasse kuuluvate vägivalda vormide tunnistajaks olnud laste eakohast psühholoogilist nõustamist ning arvestavad lapse parimate huvidega.

Materiaalõigus

Artikkel 31 – Eestkoste, külastamisõigused ja turvalisus

- ▶ Konventsiooniosalised võtavad vajalikke seadusandlikke ja muid meetmeid tagamaks, et laste eestkoste- ja külastusõiguste kindlaksmääramisel arvestatakse konventsiooni kohaldamisalasse kuuluva vägivalda juhtumitega.
- ▶ **Konventsiooniosalised võtavad vajalikke seadusandlikke või muid meetmeid tagamaks, et külastus- ja eestkosteõiguse kasutamine ei ohustaks ohvri või laste õigusi ja turvalisust.**

Direktiiv 2012/29/EL

- ▶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded 25.10.2012 ; 2012/29/EL
- ▶ Tuleb üle võtta 2015. aasta novembriks

Direktiiv 2012/29/EL

Artikkel 8 Õigus ohvriabi teenustele

- ▶ 1. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvritel on vastavalt nende vajadustele enne kriminaalmenetlust, selle ajal ja asjakohase ajavahemiku jooksul pärast seda **juurdepääs tasuta konfidentsiaalsetele ohvriabi teenustele.**
Pereliikmetele antakse juurdepääs ohvriabi teenustele vastavalt nende vajadustele ning vastavalt ohvri suhtes toime pandud kuriteo tagajärjel kannatatud kahju suurusele.
- ▶ 2. Liikmesriigid hõlbustavad kuriteoohvrite suunamist ohvriabi teenistusse kuriteo kaebuse vastu võtnud pädeva asutuse ja muude asjaomaste asutuste poolt.

Direktiiv 2012/29/EL

- ▶ 3. Liikmesriigid võtavad meetmeid, et **luua tasuta ja konfidentsiaalsed spetsialiseeritud abiteenistused** lisaks üldistele ohvriabiteenistustele või nende koostisosana, või võimaldades ohvrite tugiorganisatsioonidel pöörduda sellist spetsialisti abi pakkuvate spetsialiseeritud asutuste poole.
Ohvritel on kooskõlas nende erivajadustega juurdepääs sellistele teenustele ning pereliikmetel on juurdepääs vastavalt nende erivajadustele ja kahju suurusele, mida nad on seoses kuriteoohvri vastu toime pandud kuriteoga kannatanud.
- ▶ 4. Ohvriabiteenistused ja spetsialisti abiteenistused võib asutada riiklike või valitsusväliste organisatsioonidena ning nende korraldus võib põhineda kutselisel või vabatahtlikul alusel.
- ▶ 5. Liikmesriigid tagavad, et juurdepääs ohvriabiteenistustele ei sõltu sellest, kas kuriteoohver esitab pädevale asutusele kuriteo kohta ametliku kaebuse

---

Direktiiv 2012/29/EL

Artikkel 9

Ohvriabiteenistuste pakutav abi

- ▶ 1. Artikli 8 lõikes 1 osutatud ohvriabiteenistused pakuvad vähemalt järgmist:
  - ▶ a) kuriteoohvrite õigustele juurdepääsuga seotud teave, nõustamine ja tugi, sealhulgas seoses sellega, kuidas taotleda riiklikku hüvitist kuriteoga tekitatud kahju eest, ja seoses kuriteoohvri rolliga kriminaalmenetluses, kaasa arvatud kohtuistungitel osalemiseks ettevalmistumisega;
  - ▶ b) **teave asjakohaste spetsialiseeritud olemasolevate ohvriabiteenistuste kohta või ohvri suunamine otse selliste ohvriabiteenistuste juurde;**

Direktiiv 2012/29/EL

- ▶ c) emotsionaalne ja võimaluse korral psühholoogiline tugi;
- ▶ d) kuriteo tagajärjel tekkinud rahaliste ja praktiliste küsimustega seotud nõustamine;
- ▶ e) kui muud avaliku või erasektori teenistused seda ei paku, siis nõustamine uue ja korduva ohvriks langemise, hirmutamise või kättemaksu ohu kohta.
- ▶ 2. Liikmesriigid julgustavad ohvriabiteenistusi pöörama erilist tähelepanu selliste kuriteoohvrite erivajadustele, kes on kannatanud olulist kahju seoses kuriteo raskuse.

Direktiiv 2012/29/EL

- ▶ 3. Kui muud avaliku või erasektori teenistused seda ei paku, siis loovad ja pakuvad artikli 8 lõikes 3 nimetatud spetsialiseeritud abiteenistused vähemalt järgmist:
  - ▶ a) varjupaigad või muu asjakohane ajutine majutus kuriteoohvritele, kes vajavad turvalist asukohta seoses kättemaksu, uue ja korduva ohvriks langemise, hirmutamise ja kättemaksu otsese ohuga;
  - ▶ b) suunatud ja integreeritud abiteenused erivajadustega ohvritele, nagu seksuaalvägivalla ohvrid, soolise vägivalla ohvrid ja lähisuhetes toime pandud vägivalla ohvrid, sealhulgas traumaabi ja nõustamine.

Naiste varjupaigad Euroopas

WAVE (WOMEN AGAINST VIOLENCE EUROPE)
naistevastase vägivalla tõkestamisega tegelevate organisatsioonide üle-euroopaline võrgustik.

Juhised naiste varjupaiga loomiseks ja käigushoidmiseks

Naiste varjupaiga eesmärgid

- ▶ **Kaitse ja turvalisus**
Kõige olulisem on vägivallaohvrite jaoks turvalisus. Seetõttu peab turvalisuse tagamine olema varjupaikade prioriteet number üks
- ▶ **Jõustamine**
Vägivald on traumeeriv kogemus – kogemus, millega kaasneb jõuetuse tunne ja teise inimese võimu all olemine. Igasuguse ohvritele osutatava toetuse eesmärk on aidata naistel sellest jõuetusetundest üle saada ja pakkuda neile julgustust iseenda valikutest lähtuva elu (taas)alustamisel.
Oluline on käsitleda naisi oma olukorra asjatundjatena. Nad vajavad toetust oma olukorras selgusele jõudmisel ja arusaamisel, kuidas on osutunud võimalikuks see, et nende partnerid on nad enda võimule allutanud.
- ▶ **Ühiskondlikud muutused**
Naiste varjupaikade eesmärgiks on vähendada ühiskonnas levinud eelarvamusi, hoiakuid ja käitumismudeleid, mis loovad soodsa pinnase naiste- ja lastevastasele vägivallale ja juurutavad seda.

Naiste varjupaiga tegevuspõhimõtted

▶ Naised aitavad naisi

Vägivalda kogenud naised on sunnitud taluma seda, et nende partnerid nende üle domineerivad ja neid väärkohtlevad. Seetõttu on oluline, et nad saaksid toetust ja abi pädevalt naissoost nõustajalt.

Naiste varjupaiga tegevuspõhimõtted

▶ Asumine naiste poolele

Vägivallale puudub õigustus. Püüe jääda toimunu suhtes neutraalseks tähendab kaudset vägivalda aktsepteerimist. Varjupaikadesse pöördunud naistel ei ole vaja esitada tõendeid kogetud vägivalda kohta. Oluline on uskuda seda, mida nad räägivad ja kohelda neid eelarvamustevabalt. Ohvrid vajavad toetajaid, kes asuvad nende poolele ja aitavad neil läbida kõik vajalikud sammud. Alati on vägivaldsete see, kes peab oma vägivaldsuse eest vastutama. Selgete seisukohtade väljendamine igasuguse vägivaldse käitumise suhtes näitab vägivaldtegevuste hukkamõistmist, kuid mitte vägivaldsete kui indiviidi hukkamõistmist.

Naiste varjupaiga tegevuspõhimõtted

▶ Meeskonnatöö (ja rangete hierarhiate puudumine)

Varjupaigatöö organiseerimises peaks lähtuma demokraatlikest printsiipidest, võimu võrdsest jaotamisest ja ülemäärselt hierarhiliste või bürokratlike struktuuride vältimisest.

Paljudes varjupaikades töötab personal meeskonnana, juhtimiskohustused ja vastutus on jagatud. Isegi juhul, kui varjupaigal on olemas juhataja, on jätkuvalt oluline teha meeskonnatööd ning kaasata kõikide otsuste tegemisse ja varjupaigateenuse arendamisse kõik varjupaiga töötajad.

▶ Osalemisvõimalus ja demokraatlikud struktuurid

Tuleb jälgida, et naiste varjupaigad ei muutuks asutusteks, kus naiste elu üle otsustatakse nende eest, vaid et naised kaasataks kõikidesse tööprotsessidesse. Naiste partnerite võim ei tohiks asendada institutsiooni võimuga.

Naiste varjupaiga tegevuspõhimõtted

▶ Enesemääramisõigus

Oluline on respekteerida naise õigust teha ise oma elu puudutavaid otsuseid. Oluline on naisele mõista anda, et otsuste tegemine on puhtalt tema kätes ja et tema otsuseid respekteeritakse. Sekkumise eesmärgiks on vägivalla lõpetamine, mitte paarisuhte lõpetamine.

▶ Konfidentsiaalsus / anonüümsus

Selleks, et kaitsta naise õigusi ja tema isikupuutumast, peab andma talle võimaluse ise otsustada, millist informatsiooni tema kohta kuhugi edastatakse. Seetõttu ei tohiks varjupaik ega nõustamiskeskus ilma naise nõusolekuta edastada tema kohta mingit informatsiooni. Erandeid tuleks teha juhtudel, kui kaalul on naise või laste elu.

Samuti peaks naistel olema õigus saada nõustamist ja tuge ilma, et nad peaksid avaldama oma isikuandmeid.

Naiste varjupaiga tegevuspõhimõtted

▶ Konfidentsiaalsus / anonüümsus

Selleks, et kaitsta naise õigusi ja tema isikupuutumast, peab andma talle võimaluse ise otsustada, millist informatsiooni tema kohta kuhugi edastatakse. Seetõttu ei tohiks varjupaik ega nõustamiskeskus ilma naise nõusolekuta edastada tema kohta mingit informatsiooni. Erandeid tuleks teha juhtudel, kui kaalul on naise või laste elu.

Samuti peaks naistel olema õigus saada nõustamist ja tuge ilma, et nad peaksid avaldama oma isikuandmeid.

▶ Ööpäevaringse ja ajaliste piiranguteta teenuse pakkumine

Naine, kes on sunnitud oma partneri juurest põgenema, vajab kohest toetust ja kaitset. Tal peaks olema võimalus pöörduda varjupaika ööpäevaringselt. Põhimõtteliselt peaks naistel ja lastel olema võimalus jääda varjupaika seni, kuni nad leiavad, et nad tunnevad ennast turvaliselt ja suudavad elada vägivallavaba elu.

Naiste varjupaiga tegevuspõhimõtted

▶ Vastutus

Varjupaigal on kohustused – see on vastutav naiste ja laste ees, organisatsiooni ja selle liikmete ees ja ühiskonna ees üldiselt. Varjupaiga tegevus ja käitumine peab olema läbipaistev ja mõistetav.

▶ Teenuse kvaliteeti puudutavad põhimõtted

Kõikide põhimõtete rakendamise eeltingimuseks on professionaalsus.

Personal peab olema sobiva ettevalmistusega ja saama oma töö eest teenitud tasu. Korraldada tuleb täiendkoolitusi ja supervisioone.

Vabatahtlikel peab olema korralik väljaõpe.

Ressurssidega tuleb ümber käia ökonoomselt ja efektiivselt.

Regulaarse kvaliteedikontrolli käigus tuleb kontrollida kvaliteedistandarditele vastavust.

Naiste varjupaiga tegevuspõhimõtted

► Struktuuri ja rahastamist puudutavad põhimõtted

Varjupaikade tööd peavad korraldama valitsusvälised mittetulunduslikud ja poliitiliselt neutraalsed naisorganisatsioonid.

Naiste varjupaigad vajavad korralikku riigipoolset rahastust, kuna need täidavad ühiskonna seisukohalt olulisi funktsioone.

Naiste varjupaiga teenused peavad olema kliendi jaoks tasuta.

► Feministlikud seisukohad

Meeste vägivaldsus naiste suhtes on ajalooliselt väljakujunenud meeste ja naiste vaheliste ebavõrdsete võimusuhte väljendus ning ühiskonnas ja poliitikas valitsevate sugudevaheliste suhete peegeldus, mistõttu seda tuleks eelkõige vaadelda kui ühiskondlikku ja poliitilist probleemi.

Euroopa Nõukogu

http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/about_en.asp

Euroopa Komisjon

http://ec.europa.eu/justice/criminal/victims/rights/index_en.htm

WAVE Network

<http://www.wave-network.org/>

ENÜ

<http://www.enu.ee/naistevastane-vaivald/>
